

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Харківський національний університет мистецтв
імені І.П. Котляревського**

Виконавсько-музикознавчий факультет

Кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування

РОБОЧА ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

(фахова профілізація «Оперно-симфонічне диригування»)

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	02 Культура мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітня програма	Хорове та оперно-симфонічне диригування
Статус освітнього компонента	обов'язковий

Розробник: Віктор ПЛУЖНИКОВ, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри хорового та оперно-симфонічного
диригування.

Гарант освітньої програми: Наталія МИХАЙЛОВА, кандидатка
мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри
хорового та оперно-симфонічного диригування

(підпис)

Наталія МИХАЙЛОВА
(ім'я, ПРИЗВИЩЕ)

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування, протокол № 1 від 24 серпня 2024 р.

В.о. завідувачки
кафедри, кандидатка
мистецтвознавства,
професорка, Заслужена
діячка мистецтв України

(підпис)

Наталія БЄЛІК-ЗОЛОТАРЬОВА
(ім'я, ПРИЗВИЩЕ)

Проведено експертизу програми навчальним відділом.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні науково-методичної ради ХНУМ, протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Одним із ключових завдань мистецьких закладів вищої освіти є не лише підготовка професійних виконавців, а й виховання педагогів, здатних зберігати й примножувати традиції національної педагогіки. Важливим етапом у становленні майбутніх викладачів стає педагогічна практика, яка інтегрує теоретичні знання студентів із реальними умовами їхньої професійної діяльності.

Робоча програма педагогічної практики розроблена відповідно до Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та Наскрізної програми практики здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр, а також відповідно до навчального плану підготовки фахівців спеціальності 025 Музичне мистецтво галузі знань 02 Культура і мистецтво для здобувачів ОП «Хорове та оперно-симфонічне диригування» фахової профілізації «Оперно-симфонічне диригування». Мова проведення практики – українська.

1.1. Метою практичної педагогічної підготовки є формування у здобувачів освіти вмінь ефективно організовувати освітній процес у закладах початкової та профільної мистецької освіти.

1.2. Заплановані результати навчання:

Практична педагогічна підготовка забезпечує набуття здобувачами:

загальних компетентностей:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальних компетентностей:

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

СК15. Здатність здійснювати редакторську / менеджерську / лекторську /

аранжувальну / звукорежисерську діяльність в сфері музичного мистецтва.

СК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

програмних результатів навчання:

ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській/менеджерській/лекторській/звукорежисерській практичній діяльності.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті/вокалу /диригування/виконавської майстерності теорії, історії музики/композиції.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН16. Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

1.3. Методи навчання

У ході практичної педагогічної підготовки здобувачі освіти самостійно застосовують практичний та наочний методи; роботу з навчально-методичною літературою (конспектування); використовують дистанційні, мультимедійні засоби у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання; складають методичні розробки

навчальних занять, конспекти-аналізи відвідуваних занять, комплекти тестових завдань для контрольного оцінювання; добирають ілюстративний або інструктивний матеріал до обраних тем; складають творчі завдання, плани-конспекти власних занять, презентації-розробки занять; щотижнево заповнюють щоденник практики і складають звіт про практику за кожний семестр. Керівник практики проводить консультації протягом семестру.

2. ОПИС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Курс	3-4	
Семестр	5-8	
Кількість кредитів ЄКТС	8	
Аудиторні навчальні заняття	лекції (год.)	–
	семінарські/практичні (год.)	–
	індивідуальні (год.)	–
Самостійна робота (год.)	240	
Форма підсумкового контролю	Заліки – 5-8 семестри	

3. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Практична педагогічна підготовка складається з двох загальних розділів: навчальної практики (протягом 5-6 семестрів), яка спрямована на акумуляцію знань та навичок щодо педагогічного процесу, та виробничої практики, що стосується набуття безпосереднього досвіду педагогічної діяльності (протягом 7-8 семестрів).

Навчальна практика (5-6 семестри)

КЕЙС 1. Особливості викладання в початковому мистецькому навчальному закладі

Знайомство з законодавчою та нормативно-правовою базою, методичною літературою, програмами, типами документації, яку веде викладач закладу початкової та/або профільної мистецької освіти.

КЕЙС 2. Опрацювання педагогічного репертуару навчальних дисциплін з фаху для різних років навчання.

Створення репертуарних списків для вивчення учнями фахових дисциплін («Оркестр», «Диригування»/ «Спеціальний музичний інструмент») у закладі початкової та/або профільної мистецької освіти для різних років навчання.

КЕЙС 3. Опанування різними формами роботи над оркестровими партитурами з переліку педагогічного репертуару

Перегляд та аналіз майстер-класів провідних майстрів оперно-симфонічного диригування. Виконання творів педагогічного репертуару (диригування, гра партитури, гра оркестрових партій).

КЕЙС 4. Опрацювання різних видів і форм поточного й підсумкового контролю з фахових дисциплін учнів закладів початкової та/або профільної мистецької освіти

Складання списку вимог та критеріїв оцінювання результатів навчання учнів з навчальних дисциплін «Оркестр», «Диригування», «Спеціальний музичний інструмент». Створення чек-лісту типових помилок учнів різних років навчання та методів їх усунення. Вивчення різних видів і форм контролю знань та критерій оцінювання. Конспектування основних вимог поточного та підсумкового контролю з дисциплін «Диригування», «Спеціальний музичний інструмент».

КЕЙС 5. Підготовка та написання тематичних планів, розгорнутих планів-конспектів занять з фаху

Написати розгорнуті плани-конспекти трьох занять з дисципліни фахового циклу із зазначенням: рівня підготовки / терміну навчання / класу, виконуваної програми, завдань конкретного уроку та рекомендацій щодо самостійної роботи.

КЕЙС 6. Творчо-пошуковий підхід до завдань і форм роботи на заняттях з фаху

Створення каталогу творчих та ігрових завдань для уроків з учнями-початківцями із зазначенням їх призначення та складання методичних рекомендацій до них.

КЕЙС 7. Відвідування майстер-класів, конференцій, вебінарів, що націлені на вдосконалення педагогічної майстерності

Перегляд майстер-класів провідних майстрів оперно-симфонічного мистецтва.

Написання есей-рефлексії щодо майстер-класу.

КЕЙС 8. Підготовка звітної документації.

Заповнення щоденника практики (щотижнево). Написання звіту з педагогічної практики (щосеместрово).

Виробнича практика (7-8 семестри)

Виробнича практика проходить на базах практики (заклади початкової та/або профільної мистецької освіти).

КЕЙС 9. Відвідування навчальних занять на базі практики

Складання конспектів відвіданих уроків з «Оркестру», «Диригування», «Спеціального музичного інструменту». Письмовий аналіз відвіданих уроків (не менше чотирьох).

КЕЙС 10. Проведення навчальних занять із фахових дисциплін

Проведення навчальних занять з «Оркестру», «Диригування», «Спеціального музичного інструменту (за вибором здобувача освіти)».

КЕЙС 11. Підготовка методичних розробок-презентацій навчальних занять з урахуванням власного досвіду викладання.

Складання здобувачем планів-конспектів уроків з «Оркестру», «Диригування», «Спеціального музичного інструменту» (не менше ніж три) та створення презентацій до них.

КЕЙС 12. Підготовка звітної документації.

Заповнення щоденника практики (щотижнево). Написання звіту з педагогічної практики.

4. СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Види педагогічної практики	Семестр	Теми педагогічної практики	Обсяг за годинами
			Денна/заочна форма
			Оп.-симф. дир.
навчальна практика	5-6	Кейс 1.	8
		Кейс 2.	20
		Кейс 3.	36
		Кейс 4.	28
		Кейс 5.	14
		Кейс 6.	8
		Кейс 7.	8
		Кейс 8.	6
Усього годин навчальної практики			128
виробнича практика	7-8	Кейс 9.	40
		Кейс 10.	48
		Кейс 11.	16
		Кейс 12.	8
Усього годин виробничої практики			112
Усього годин / кредитів ЄКТС			240 / 8

5. ВИДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до Положення про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти. Відповідність отриманих здобувачем балів за університетською шкалою та шкалою ЄКТС наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Відповідність балів

за університетською шкалою та шкалою ЄКТС

Університетська шкала оцінювання (в балах)	Університетська шкала оцінювання в якісному вимірі	Шкала ЄКТС	
		сумарна оцінка (в балах)	оцінка
90 – 100	«відмінно»	90 – 100	A
75 – 89	«добре»	82 – 89	B
		75 – 81	C
60 – 74	«задовільно»	64 – 74	D
		60 – 63	E
0 – 59	«незадовільно»	35 – 59	FX
		0 – 34	F

Підсумковий контроль у тому числі за видами робіт у семестрах (100 балів): **залік.**

Керівник практики здійснює консультування та координацію діяльності здобувача-практиканта протягом усієї педагогічної практичної підготовки. Здобувач освіти здійснює самоконтроль щодо виконання програми практики за темами та звітує керівнику практики. До заліку здобувач освіти допускається у разі наявності щоденника практики з виконаними обов'язковими видами робіт і письмового звіту.

На першому занятті викладач доводить до відома здобувачів зміст робочої програми практики із обов'язковою презентацією розподілу нараховуваних балів за видами робіт, кількість балів та критерії оцінювання за кожним видом роботи:

у 5-6 семестрах (навчальна практика):

ознайомлення з нормативно-правовою базою мистецької освіти, навчально-методичними матеріалами;

підбір педагогічного репертуару;

складання переліку основних вимог та критеріїв оцінювання поточного та підсумкового контролю з фахових дисциплін за кожним роком навчання;

написання есею-рефлексії щодо майстер-класів провідних майстрів оперно-симфонічного мистецтва;

створення каталогу творчих та ігрових вправ;

щоденник практиканта; звіт;

у 7-8 семестрах (виробнича практика):

конспекти-аналізи відвіданих занять з фахових дисциплін на базі практики (не менше чотирьох);

план-конспект заняття, що заплановано до проведення на базі практики; гра партитури симфонічного твору (не менше трьох);

проведення занять з фахових дисциплін на базі практики (не менше чотирьох);

щоденник практиканта; звіт.

Розподіл балів (за максимальними значеннями) та послідовність їх накопичення за результатами практичної педагогічної підготовки

Підсумковий контроль (максимум 100 балів, мінімум 60) у тому числі за видами робіт у семестрах					Усього
5-6 семестри	ознайомлення з нормативно-правовою базою мистецької освіти, навчально-методичними матеріалами; підбір педагогічного репертуару	складання переліку основних вимог та критеріїв оцінювання поточного та підсумкового контролю з фахових дисциплін за кожним роком навчання	написання есею-рефлексії майстер-класів провідних майстрів оперно-симфонічного мистецтва	створення каталогу творчих та ігрових вправ	
	20	20	30	30	100
7-8 семестри	конспекти-аналізи відвіданих занять з фахових дисциплін (не менше чотирьох)	план-конспект заняття, що заплановано до проведення на базі практики; гра партитури оркестрового твору (не менше трьох)	проведення занять з фахових дисциплін на базі практики (не менше чотирьох)		
	30	30	40		100

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

90–100 – А – відмінно: здобувач вищої освіти продемонстрував у повній мірі професійні знання і уміння відповідно до змісту практичної педагогічної підготовки, творчий підхід до складання плану уроків у закладах початкової та/або профільної мистецької освіти; вільно орієнтується в навчально-методичних матеріалах дисциплін професійної підготовки за фахом; грамотно застосовує музикознавчу термінологію; провів заняття згідно графіку навчального плану; заповнив щоденник практиканта та надав звіт практики.

82–89 – В – добре: здобувач вищої освіти продемонстрував на достатньому рівні професійні знання і уміння відповідно до змісту практичної педагогічної підготовки; склав план проведення уроків у закладах початкової та/або профільної мистецької освіти; добре орієнтується в навчально-методичних матеріалах дисциплін професійної підготовки за фахом; грамотно застосовує

музикознавчу термінологію; провів заняття згідно графіку навчального плану, але допустив кілька неточностей під час педагогічної діяльності; заповнив щоденник практиканта та надав звіт практики.

74–81 – С – добре: здобувач вищої освіти демонструє не в повній мірі знання і уміння відповідно до змісту практичної педагогічної підготовки; склав план проведення уроків у закладах початкової та/або профільної мистецької освіти; провів заняття згідно графіка навчального плану, але не достатньо переконливо демонструє різні форми та методи під час педагогічної діяльності; заповнив щоденник практиканта та надав звіт практики.

64–73 – D – задовільно: здобувач вищої освіти продемонстрував певні вміння і знання, але зміст матеріалу практичної педагогічної підготовки розкрито фрагментарно, недостатньо послідовно; задовільне знання навчально-методичних матеріалів дисциплін професійної підготовки за фахом; заняття проведено не в повному обсязі; наявні недоліки під час спілкування та встановлення контакту в процесі педагогічної діяльності; заповнив щоденник практиканта та надав звіт практики.

60–63–E– задовільно: здобувачем вищої освіти неповно розкрито зміст матеріалу практичної педагогічної діяльності; виявлено задовільне знання навчально-методичних матеріалів дисциплін професійної підготовки за фахом; наявні помилки у застосуванні музикознавчої термінології; проведені заняття не в повному обсязі та на низькому рівні підготовки; звіт практики надано; порушено змістовність в заповненні щоденника практиканта.

35–59 – FX – незадовільно (з можливістю повторного складання): не розкрито зміст навчального матеріалу практичної педагогічної діяльності; проведені заняття не в повному обсязі та на низькому рівні підготовки, не досягнуто запланованого результату в роботі під час проведення заняття; надав щоденник практиканта та звіт практики, в яких відсутня інформація про різні види активності здобувача освіти;

0–34–F– незадовільно (з обов’язковим повторним вивченням дисципліни): здобувач вищої освіти не виконав основні вимоги з педагогічної

практики, не набув необхідного практичного досвіду, щодо викладання фахових дисциплін у закладах початкової та профільної мистецької освіти.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

6.1. Основні джерела інформації

Біляєва Н. (2018). Диригентський жест: знак, символ, смисл. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 48, 25–36.

Гайденко А. (2010). Інструментознавство та основи теорії інструментування. Майдан.

Денищук, І. П. (2022). Професійна рефлексія педагога: умови формування та особливості розвитку. *Імідж сучасного педагога*, 5(206), 32-36.

Закон України «Про освіту». Документ 2145-VIII, поточна редакція від 06.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2145-19#n1235>

Закон України «Про позашкільну освіту». Документ 1841-III, поточна редакція від 22.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>

Марусинець, М. М. (2010). Професійна рефлексія як чинник самовдосконалення особистості майбутнього педагога. *Педагогічний дискурс*, 8, 115-118.

Морзе, Н. В., Барна, О. В., & Вембер, В. П. (2013). Формувальне оцінювання: від теорії до практики. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*, 6, 45-57.

Наскрізнi програми практики здобувачiв вищої освіти ступеня бакалавр Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. URL: <https://num.kharkiv.ua/2513-normativni-dokumenti>

Осика М. С. Контроль та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів. URL: <https://vseosvita.ua/library/kontrol-ta-ocinuvanna-navcalnih-dosagnen-molodsih-skolariv-210647.html>

Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. URL:

<https://num.kharkiv.ua/share/docs/education/praktika/PolozhennyaPraktPidgotovka.pdf>

Про затвердження зразків документації для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання). Наказ № 571/0/16-06 від 18.07.2006.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0571655-06#Text>

Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Документ z0035-93, поточна редакція від 20.12.1994, підстава - v0351281-94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>

Про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання). Положення № 803/5994 від 10 вересня 2001 р. в редакції Наказу Міністерства культури і туризму № 331 від 23.05.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0803-01#Text>

Пузіков, Д. О. (2022). Цифровий опорний конспект уроку в контексті навчально-методичного забезпечення дистанційного навчання в умовах війни. *Проблеми сучасного підручника*, 28, 133-144.

Регеша, Н. Л. (2018). Особливості поєднання класичних і сучасних тенденцій педагогічного репертуару. *Імідж сучасного педагога*, 4 (181), 83-86.

6.2. Додаткові джерела інформації

Архів клавирів та партитур. URL: <http://operascores>

Бібліотека ХНУМ імені І.П. Котляревського. URL: <http://repo.num.kharkiv.ua:999/ru/elcat>

Закон України «Про позашкільну освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>

Летичевська, О. М. (2018). *Хорове виконавство в оперній виставі: творчість Л. М. Венедиктова*. Київ.

Макаренко, Г. (2005). *Творчість диригента: естетико-мистецтвознавчі виміри*. Факт.

Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>

Нарожна, Н. & Остапенко, Л. (2021). Теоретико-методичні основи проведення занять з диригування в контексті вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін». *Імідж сучасного педагога*, 2(197), 96–102.

URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1218183.pdf>

Нікітін, Д. & Кавун, В. (2019). *Тлумачний словник музично-вокальних термінів*. Перун.

Плужніков, В. М. (2016). *Адлер Герман Петер*. *Велика українська енциклопедія*, т. 1. «Енциклопедичне видавництво».

Положення про мистецьку школу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-18#Text>

Типові освітні програми початкової мистецької освіти. Режим доступу:

<https://www.dnmczkmo.org.ua/osvitni-programy/>

International Music Score Library Project. URL: <http://imslp.org/wiki/>

Werner Icking Music Archive / WIMA [Електронний ресурс]. URL: <http://icking-music-archive.org/index.php>